

Motion till riksdagen

1988/89:U318

av Håkan Holmberg och Jan-Erik Wikström

(båda fp)

Forskning om militära omställningsfrågor

Sverige har ett långvarigt internationellt engagemang i frågor som rör samband mellan nedrustning och utveckling. Detta arbete har väckt respekt och internationell uppmärksamhet. Ett internationellt genombrott gjorde den särskilda grupp som utredde frågan i FN 1981 under ledning av dåvarande statssekreteraren Inga Thorsson. De förslag som där lades fram följdes sedan upp i utredningen Med sikte på nedrustning 1984 (SoU 1984:62), som också givits stor internationell spridning. En fortsättning var UD: utredning En politik för nedrustning och utveckling (1988) med flera konkreta förslag. Ett av dessa var att upprätta en särskild kunskapsbank i Sverige om försvarsindustriell omställning från militär till civil produktion. Ett förslag om en sådan kunskapsbank har, på UD:s uppdrag, utretts och lagts fram (Om inrättandet av en kunskapsbank för omställningsfrågor, augusti 1988, gjord av Institutionen för freds- och konfliktsforskning, Uppsala universitet). Detta förslag har dock inte följts upp i årets budgetproposition.

Internationellt har problemen kring nedrustning och utveckling kommit att bli viktiga. INF-avtalet från 1987 innebar för första gången att verklig nedrustning genomförs. Hela vapensystemen elimineras. Delar av dem, bl.a. transportfordon, görs om för civil användning. Sovjetiska företrädare uppger att industrier som tidigare producerat missiler nu ska tillverka kylskåp och barnvagnar. Partichefen Michail Gorbatjov talade i december 1988 om att en omställning av krigsindustri till civil produktion är en realistisk möjlighet. Han föreslog bl.a. att en nationell omställningsplan skulle upprättas. Han förutskickade också omställningsplaner för vissa försvarsindustrier och föreslog att en forskargrupp skulle inrättas för att studera frågorna och rapportera till FN. Här bör dock påpekas att den förutskickade förändringen kanske inte blir alltför dramatisk, eftersom skillnaderna mellan militärt och civilt, under sovjetiska förhållanden, ofta är marginella.

I USA finns nu förslag om nedläggning av ett stort antal regementen av ekonomiska skäl. I det amerikanska försvarsdepartementet finns sedan länge en enhet för alternativ användning av resurser från nedlagda regementen. Även från Kina rapporteras om neddragningar av armén och exempel ges på hur industrier ställts om till civil produktion.

Förväntningarna om att dessa nedrustningslöften också skall leda till påtagliga förändringar får inte in-tecknas i förväg. Några förutsättningar för en stor omställning av en svensk försvarsindustri föreligger inte heller under överskådlig framtid. Däremot är det viktigt att forskning och dokumentation

kring dessa ting kan bedrivas på ett seriöst och vetenskapligt trovärdigt sätt.

Mot. 1988/89

Sverige har varit en föregångare på detta område. Frågorna har nu fått ett genombrott också bland stormakterna. Omställningsfrågor håller på att bli praktisk politik. En kunskapsbank i Sverige kunde därför vara betydelsefull för Sveriges agerande internationellt och vara en service åt andra intresserade av dessa frågor. Den skulle också innehålla information av betydelse för Sveriges egen situation.

U318

Kunskapsbankens utformning framgår av utredningen. Den skulle framför allt samla information om omställningsproblem i Sverige och i Europa. Den inrättas under en treårsperiod och består av en dokumentalist, en informatör och en forskare. Fullt utbyggd och med nödvändiga kringresurser skulle denna enhet kräva ett anslag om 1,4 milj. kr. per år. Förslaget är att den knyts till Institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet, eftersom kompetens i dessa frågor redan finns där.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en kunskapsbank vid Institutionen för freds- och konfliktforskning vid Uppsala universitet med inriktning på forskning och information om militär omställning.

Stockholm den 25 januari 1989

Håkan Holmberg (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)